

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-36>

УДК 657.1

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ: ОРІЄНТИР ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

CURRENT STATE OF RETAIL TRADE IN UKRAINE: DIRECTION FOR ADVANCING MANAGEMENT ACCOUNTING

Кучанський Олександр Віталійович
аспірант,

Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4567-4208>

Kuchanskyi Olexandr
State University of Trade and Economics

Стаття присвячена детальному аналізу сучасного стану ринку роздрібною торгівлі в Україні, який в подальшому використано для визначення ключових напрямків удосконалення управлінського обліку на підприємствах роздрібною торгівлі, виходячи із ідентифікованих викликів та тенденції на ринку рітейлу. Аналіз вітчизняного ринку виконано у взаємозв'язку із аналізом глобальних тенденцій, що відбуваються на світовому ринку рітейлу та мають безпосередній вплив на вітчизняні підприємства роздрібною торгівлі. Визначено, що вітчизняному сектору роздрібною торгівлі притаманні тенденції та виклики, які спостерігаються на глобальному рівні, що свідчить про значну інтегрованість національної економіки та її залежність від світових подій. На основі ідентифікованих ключових викликів та тенденцій вітчизняного сектору роздрібною торгівлі визначені можливі напрямки удосконалення управлінського обліку, які дозволять посилити стійкість та підвищити ефективність діяльності роздрібних підприємств в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Ключові слова: роздрібна торгівля, управлінський облік, цифровізація, інвестиції та інновації, екологічна стійкість.

This article presents a comprehensive analysis of the current state of the retail sector in Ukraine, emphasizing the integration of advancing management accounting in response to global market trends and the unique challenges presented by ongoing war in Ukraine. The retail industry, a critical component of national economies worldwide, faces unprecedented challenges and opportunities that significantly influence management strategies and operational efficiencies. In Ukraine, these challenges are intensified by the ongoing conflict, necessitating robust management accounting practices to ensure operational resilience and strategic agility. The study delves into the effects of global trends on the Ukrainian retail market, particularly focusing on the digital transformation, investment in innovative technologies, and the imperative for environmental sustainability. It identifies the adaptation of management accounting systems as a critical factor in navigating these complexities, enabling businesses to make informed decisions that enhance competitiveness and sustainability. Through a detailed examination of current practices, the article proposes strategic directions for advancing management accounting in the retail sector, including the integration of advanced digital tools, analytical techniques, and sustainability practices into everyday business operations. Management accounting is positioned as a pivotal element that can drive the retail sector towards greater efficiency and strategic alignment with global standards. The paper highlights how management accounting facilitates a deeper understanding of market dynamics, consumer behavior, and operational risks, thereby allowing retail businesses to optimize their responses to rapid market changes and regulatory demands. Further, the analysis utilizes data from national statistics and international market studies to illustrate the growth trajectory of retail turnover in Ukraine, despite challenging economic conditions. It discusses the sector's substantial contribution to national economic stability, employment, and tax revenues, underscoring the importance of effective management accounting in enhancing these contributions. In conclusion, the paper argues that advancing management accounting practices is not merely a necessity for Ukrainian retail enterprises in coping with current market conditions but also a strategic imperative to harness opportunities for future growth and development. The proposed advancements in management accounting are vital for empowering retailers to achieve operational excellence and sustainable growth in an increasingly volatile global marketplace.

Keywords: retail, management accounting, digitalization, investments and innovations, environmental sustainability.

Постановка проблеми. Роздрібна торгівля є одним із основних локомотивів економіки будь-якої країни. В Україні, під час повномасштабної війни з російською федерацією, цей сектор економіки набув нового статусу забезпечуючи продовольчу безпеку країни. У багатьох країнах світу сектор роздрібно торгівлі є одним з найбільших роботодавців, сприяє загальному зростанню обсягів виробництва та економічному розвитку в цілому, та забезпечує генерування значних податкових надходжень. Розуміння поточного стану ринку роздрібно торгівлі, тенденцій та викликів з якими стикається галузь, як на світовому рівні, так і безпосередньо на вітчизняному, є перманентним та надзвичайно важливим завданням для бізнес-практиків та науковців, потребує постійного моніторингу та є основою для формування життєздатної стратегії підприємств роздрібно торгівлі та орієнтиром для удосконалення системи управлінського обліку на підприємстві. Адаптація управлінського обліку під актуальні потреби ринку є запорукою якісного інформаційного забезпечення керівництва сучасного роздрібно підприємства, прийняття ефективних та своєчасних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковці активно досліджують роздрібний ринок України, фокусуючись на стратегіях адаптації та інноваціях для ефективної конкуренції в сучасних умовах. Зокрема, Олійник Т. І. та Іванова М. О. аналізують вплив глобалізації на ритейл, підкреслюючи важливість новітніх технологій [5]. Наумова Т. А., Кирильєва Л. О., та Лемешко Я. І. розглядають технологічні інновації та зміни у споживчому попиті, наголошуючи на необхідності гнучкості у бізнес-стратегіях [3]. Степасюк Л. М. і Старомінський В. Б. вказують на критичність продовольчої безпеки та адаптацію до військових змін для виживання ритейлу [9]. Окремо досліджуються питання удосконалення управлінського обліку через постійні зміни цифрових технологій, виникнення нових викликів та потреб бізнесу. Зокрема, Скляр І. П. та Вовк Н. О. розглядають вплив діджиталізації на управлінський облік [6]. Скрипник С. В., Костенко Ю. О. та Курей О. А. досліджують тенденції розвитку та використання управлінського обліку на підприємствах України, дестабілізованих кризовими явищами [7]. Ці дослідження зорієнтовані на загальні потреби більшості підприємств та не враховують специфічні потреби підприємств роздрібно торгівлі, які характеризуються

складністю облікових процесів, генерацією надзвичайно великих обсягів інформацію, складністю планування тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Удосконалення управлінського обліку та його адаптація під сучасні потреби підприємств роздрібно торгівлі, виклики та тенденції, має критичне значення для галузі роздрібно торгівлі. Враховуючи питому вагу та важливість роздрібно сектора в Україні, можна стверджувати, що від ефективності роздрібно сектора економіки залежить економічна стабільність держави в цілому. Відповідно існує потреба в удосконаленні та адаптації традиційних підходів до управлінського обліку на підприємствах роздрібно торгівлі у відповідь на сучасні умови функціонування та існуючі виклики, які безпрецедентно швидко змінюються.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення ключових напрямків удосконалення управлінського обліку на підприємствах роздрібно торгівлі через аналіз поточного стану роздрібно торгівлі та визначення основних викликів та тенденцій з якими стикаються сучасні підприємства роздрібно торгівлі в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Військові події в Україні сформували особливе середовище в якому функціонують всі економічні суб'єкти, в тому числі підприємства роздрібно торгівлі. Враховуючи євроінтеграційні процеси, які відбуваються в Україні, а також динаміку змін у світовій економіці, стан вітчизняного роздрібно сектора економіки має розглядатися на фоні глобальних тенденцій, незважаючи на поточні особливості функціонування українського ритейлу в умовах війни. Розуміння світових трендів, викликів та очікувань дозволить більш об'єктивно оцінити стан та перспективи розвитку роздрібно торгівлі в Україні.

Згідно звіту Retail Global Market Report 2024 – Market Size, Trends, And Global Forecast 2024–2033, який було підготовлено компанією The Business Research Company, світовий ринок ритейлу зріс з 26 178,76 мільярдів доларів США у 2022 році до 28 344,51 мільярда доларів США у 2023 році із сукупним середньорічним темпом зростання (CAGR) 8,3%. Військова агресія російської федерації проти України зруйнувала шанси на світове економічне відновлення після пандемії COVID-19 та призвела до економічних санкцій проти багатьох країн, збільшення цін на товари та пере-

боїв у ланцюгах поставок, що спричинило інфляцію цін на товари та послуги і вплинуло на багато ринків по всьому світу. Не зважаючи на зазначені обставини, очікується, що роздрібний ринок зросте до 37 665,83 мільярдів доларів США у 2027 році з CAGR 7,4% [13].

У 2024 році міжнародна аудиторська та консалтингова корпорація Deloitte презентувала глобальний прогноз розвитку світового ринку роздрібною торгівлі у 2024 році. У дослідженні під назвою Deloitte Global Retail Outlook 2024 [12], експерти проаналізували системні виклики та можливості, які визначатимуть галузь роздрібною торгівлі не лише до кінця року, але й у наступному десятиріччі. З огляду на невизначеність, очікування ритейлерів на 2024 рік є відносно оптимістичними. Учасники галузі очікують зростання доходів та чистого прибутку компаній в 2024 році. Також ритейлери виділили наступні ключові пріоритети на 2024: (i) управління інфляційним навантаженням та зниження витрат; (ii) підвищення стійкості ланцюга поставок; (iii) розвиток у напрямку екологічної стійкості (environmental sustainability); (iv) збільшення частки ринку; та (v) збереження або збільшення операційної прибутковості.

Очікується, що 2024 рік, принесе роздрібній торгівлі наступні ключові системні виклики:

– Зміна клімату та зобов'язань ритейлерів відносно «зеленої» трансформації. Роздрібні торговці можуть зіткнутися з кількома ризиками внаслідок зміни клімату, серед яких: потенційні пошкодження фізичних активів, таких як магазини та склади, проблеми з доставкою, невизначеність ланцюгів постачання та зростання вартості страхування. Світовий ритейл у 2024 році очікує підвищення витрат на ведення бізнесу, а також додаткові витрати на залучення консультантів для ведення бізнесу відповідно до нових регулювань, запроваджених, зокрема, в ЄС. В той же час, ритейлери бачать у цьому можливість для зниження репутаційних ризиків та для зростання бізнесу.

– Скорочення робочої сили через старіння населення та зниження народжуваності в деяких країнах. Цей виклик світовий ритейл планує подолати шляхом підвищення автоматизованості процесів, перекваліфікації та підвищення кваліфікації працівників, щоб узгодити навички таких працівників з новими технологічними тенденціями.

– Тиск на ланцюги постачання, який проявляється у збільшенні витрат на організацію ланцюгів постачання, незахищеності таких

ланцюгів, а також через вплив кліматичних змін на логістику.

Разом із зазначеними викликами ритейлери бачать і нові можливості, серед яких, експерти виділяють наступні:

– Зростання інтересу до здоров'я та добробуту. Ритейлери очікують збільшення використання споживачами носіїв для моніторингу свого здоров'я та додатків для персоналізованого підбору харчування. Така тенденція може бути мотивацією для ритейлерів інвестувати в цифрові функції, щоб допомогти споживачам робити більш здоровий вибір під час здійснення покупок.

– Впровадження технологій, які підтримують перехід від масового до мікро підходу в роздрібних продажах (shift from mass to micro). Цей перехід означає створення персоналізованого досвіду для клієнтів по всьому світу. Очікується, що асортимент, представлений у цифровому та реальному форматах, точніше відповідатиме індивідуальним потребам споживача та створить персоналізований досвід для клієнтів. Серед суттєвих змін, які очікується у технологіях найближчі п'ять років, виділити наступні: значне зростання обсягів обміну інформацією та покращення співпраці партнерів всього ланцюга створення вартості; розповсюдження в більшості роздрібних магазинів кас самообслуговування; комбінації цифрових технологій, таких як інтернет речей (IoT), Big data аналітика, моделювання та симуляція будуть більш широко впровадженими; штучний інтелект (AI) значно автоматизує прогнозування попиту, оптимізацію асортименту, персоналізацію, ідентифікацію шахрайства тощо; доставка за допомогою автономних транспортних засобів та дронів може стати звичайним явищем.

– Розкриття потенціалу штучного інтелекту. Штучний інтелект може поліпшити та пришвидшити аналіз великих масивів даних, а також надавати прогнози, виокремлювати тенденції тощо. Серед пріоритетних напрямів використання штучного інтелекту можна виділити: посилення видимості ланцюжка поставок, надання персоналізованих рекомендацій щодо продукту та покращення управління персоналом, найму та навчання.

Таким чином, світовий ринок ритейлу демонструє зростання та оптимістичні очікування. Основні системні виклики, а саме: зміна клімату, скорочення робочої сили та тиск на ланцюги поставок, вимагають постійної адаптації зі сторони ритейлерів шляхом

оптимізації ланцюгів постачання, автоматизації та підвищення кваліфікації працівників. В той же час, зростаючий потенціал штучного інтелекту та персоналізовані технології відкривають нові можливості для підвищення операційної ефективності та залучення клієнтів, пропонуючи значні перспективи для подальшого розвитку галузі.

Після детального огляду світового ринку ритейлу, далі зосередимо нашу увагу на викликах та тенденціях вітчизняного ринку ритейлу. Не дивлячись на повномасштабну військову агресію російської федерації на території України та безпрецедентні виклики, з якими вперше стикнулися підприємства роздрібної торгівлі, вітчизняний роздрібний сектор проявив надзвичайну стійкість. Додатково до «звичайних» труднощів та викликів з якими стикаються ритейлери на світовому ринку, українські роздрібні підприємства зіштовхнулися із: стрімким падінням продажів, зруйнованими логістичні шляхами постачання товару, втратою купівельної спроможності споживачів через їх міграцію, неможливістю придбання товару без передоплати, втратою персоналу через внутрішню та зовнішню міграцію в більш безпечні регіони країни або за кордон. Тим не менш, підприємствам роздрібної торгівлі вдалося не тільки повернутися на довоєнний рівень продажів, але й значно перевищити його про що свідчать останні

данні Державної служби статистики України за 2023 рік (рис. 1).

Про відновлення українського ринку ритейлу, загальну позитивну динаміку та про перевищення певних показників довоєнного рівня також свідчать опитування, яке було проведено Асоціацією ритейлерів України ("RAU") серед членів асоціації, згідно якого, на кінець 2023 року працювало на 11% більше торгових об'єктів ніж на початку року. Поточна кількість працюючих магазинів перевищила на 4% довоєнну кількість відкритих торговельних точок. Таким чином, загальне відновлення з березня 2022 року сягнуло 33% [10].

Крім того, у 2023 році роздрібна торгівля продовжує бути одним із головних джерел бюджетних надходжень за рахунок сплати загальних податків та податків на оплату праці. За 12 місяців минулого року провідні компанії галузі ритейлу заплатили більше 28 мільярдів гривень податків на працю у вигляді ПДФО, військового збору та ЄСВ і забезпечили роботою більше 393 тисяч працівників [2].

За підсумками 2023 року український ритейл продемонстрував надзвичайну адаптивність, успішно відповідаючи на наслідки військових подій. За даними RAU [8], понад 70% провідних роздрібних мереж облаштували свої об'єкти автономними джерелами енергії, що забезпечило їх безперебійну роботу і сприяло продовольчій безпеці країни. Були зроблені

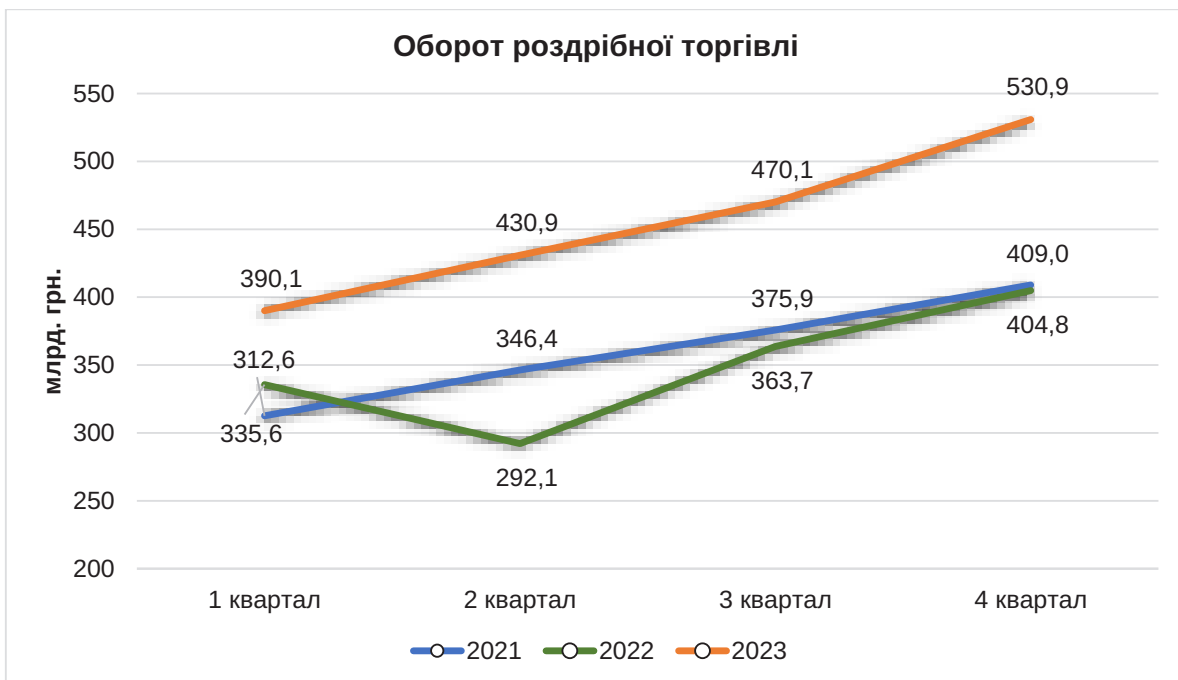

Рис. 1. Обороти роздрібної торгівлі 2021 –2023, млрд. грн.

Джерело: сформовано за даними [1]

суттєві інвестиції у розвиток та модернізацію складських та торгових площ, відповідаючи на зростаючі потреби сектору. Крім того, роздрібні мережі активно відкривали нові магазини, в тому числі в регіонах, які постраждали від військових дій, демонструючи стратегічне розширення та відновлення. Важливу роль відіграла також підтримка громад та військових, із залученням значних коштів на гуманітарну допомогу та оборонні потреби, що відображає солідарність і відповідальність бізнесу перед суспільством.

Актуальність дослідження ринку ритейлу України набуває безпрецедентного рівня в контексті глобальних криз та протидії військовим подіям, які створюють одночасно унікальні виклики та нові можливості для українського бізнесу. Узагальнюючий аналіз досліджень проведених вітчизняними науковцями та практиками дозволяє виділити загальні тенденції та основні виклики, з якими стикається роздрібний ринок в Україні (табл. 1).

Проаналізувавши представлені тенденції та виклики на ринку української роздрібно-торгівлі, можна зробити висновок, що український ринок має дуже схожі виклики та тенденції у порівнянні з глобальним ринком, але в той же час, вони є більш глибокими та багатогранними через вплив військових подій, які продовжуються. Так, українські підприємці мають додатково враховувати питання безпеки пов'язані із збереження персоналу, активів, функціонування бізнеса в цілому, питання логістичних, законодавчих та інших обмежень, а також загальну демографічну ситуацію в країні пов'язану з міграцією та мобілізацією.

Зазначені тенденції та виклики на світовому та вітчизняному ринках безсумнівно спонукають до значних змін у підходах до управлінського обліку на підприємствах роздрібно-торгівлі. Зокрема, можна виділити наступні ключові напрямки удосконалення управлінського обліку на підприємствах роздрібно-торгівлі в сучасних умовах:

Цифровізація процесів та інтеграція сучасних ІТ технологій. Враховуючи швидкий розвиток технологій в ритейлі, управлінський облік повинен інтегрувати новітні цифрові рішення. Це може включати постійне зростання обсягів обробки внутрішньої та зовнішньої інформації, обмін цією інформацією із всіма учасниками ланцюга створення вартості, автоматизацію рутинних облікових процесів, автоматизація управління запасами, обробка замовлення клієнтів, використання аналітики

великих даних для кращого розуміння поведінки споживачів та оптимізації асортименту.

Оптимізація ланцюгів поставок. З ускладненнями в ланцюгах поставок, управлінський облік має зосередитися на підвищенні їх стійкості та ефективності. Це означає впровадження складних аналітичних інструментів для моніторингу і аналізу ланцюгів поставок, використання передових технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання, для прогнозування потенційних перебоїв і оптимізації запасів.

Фокус на екологічній стійкості та соціальну відповідальність. На сьогодні актуальним є формування запиту на соціальну відповідальність, звітування про внесок бізнесу у досягнення цілей сталого розвитку для створення робочих місць, покращення комунікацій між урядом, бізнесом і суспільством, вирішенням економічних, екологічних та соціальних проблем [11].

Персоналізація і мікро-сегментація. Зі зміщенням фокусу на персоналізацію досвіду покупця, управлінський облік повинен адаптувати більш деталізовані підходи до сегментації клієнтів та визначення фінансових результатів по кожній сегментаційній групі.

Адаптація до інфляційних тенденцій. Інфляція, збільшення цін та економічні санкції вимагають від ритейлерів перегляду своїх витрат і цінових стратегій. Управлінський облік повинен включати більш динамічні інструменти для прогнозування і планування витрат, щоб підприємства могли ефективно реагувати на швидкі зміни в собівартості товарів та оперативних витратах.

Запропоновані напрямки удосконалення управлінського обліку на підприємства роздрібно-торгівлі допоможуть не тільки вижити в умовах невизначеності та викликів, які постійно змінюються, але й знаходити нові можливості для розвитку і зростання.

Висновки. Представлений аналіз тенденцій та викликів чітко демонструє, що за виключенням особливостей сформованих військовими подіями в Україні, вітчизняний сектор роздрібно-торгівлі притаманні тенденції та виклики, які спостерігаються на глобальному рівні, що свідчить про значну інтегрованість національної економіки та її залежність від світових подій. Тобто в Україні, як і у світі, ринок ритейлу є надзвичайно динамічним і формується під постійним впливом економічних, політичних, соціальних, екологічних та технологічних факторів. Виявлені тенденції та виклики на глобальному та вітчизняному

Таблиця 1

Тенденції та виклики роздрібного ринку України у 2023 та 2024 роках

Тенденції та виклики	Характеристика
Зовнішні впливи та глобальні тенденції	
Глобалізація та вплив євроінтеграції	Глобалізація та євроінтеграційні процеси, які відбуваються в Україні, мають істотний вплив на внутрішню торгівлю та способи ведення бізнесу. Ці процеси спонукають ритейлерів адаптуватися до змін на світовому ринку та безпосередньо впливають на впровадження цифрових технологій, екологічну політику підприємств та адаптацію до нових умов роботи.
Вплив внутрішньої міграції	Зміна географії продажів через переміщення населення.
Операційні виклики	
Порушення ланцюгів постачання та логістичних процесів внаслідок воєнних дій	Проблеми з логістикою і постачанням товарів в умовах війни та глобальних криз. Переосмислення важливості налагоджених партнерських відносин і перегляд та перебудова ланцюгів поставок
Дефіцит персоналу	Нестача кадрів через демографічні зміни, міграцію, та мобілізацію.
Оmnikanальність продажів	Зростання важливості використання декількох каналів комунікацій та продажів для взаємодії з клієнтами, для створення єдиного, інтегрованого досвіду покупки. Може включати: фізичні магазини, онлайн-магазини, мобільні додатки, соціальні мережі, телефонні дзвінки та інші платформи.
Маркетингові виклики та стратегічні аспекти	
Зміни у споживчому попиті	Динамічні зміни в поведінці споживачів під час кризи вимагають від ритейлерів гнучкості та швидкої реакції на змінні умови ринку. Персоналізація покупок через використання великих даних, штучного інтелекту та машинного навчання, що сприяє підвищенню лояльності та збільшенню доходів ритейлерів є сучасним трендом.
Конкуренція та збереження прибутковості	Інтенсивна конкуренція серед підприємств роздрібною торгівлі спонукає до інновацій і розвитку унікальних торгових пропозицій. Основні завдання на найближчі кілька років – збереження прибутковості бізнесу, збереження команди та сплата податків.
Співпраця з місцевими виробниками	Одним з ключових аспектів є активізація співпраці з місцевими товаровиробниками для підтримки національної економіки та забезпечення унікальної торгової пропозиції.
Безпеківі виклики та пріоритети	
Військові події та невизначеність	Військові події та супутня невизначеність суттєво ускладнюють діяльність ритейлу в Україні, призводячи до порушень у ланцюгах постачання, змін у споживчому попиті, та вимушеної адаптації бізнес-стратегій.
Пріоритетність продовольчої безпеки	Головним пріоритетом для ритейлу є забезпечення продовольчої безпеки України, що набуває особливої важливості під час військових дій.
Інновації та цифровізація	
Технологічні інновації	Значна увага приділяється потребі інтеграції інноваційних технологій в ритейлі, від штучного інтелекту та інтернету речей до кас самообслуговування та онлайн-торгівлі.
Цифровізація	Необхідність швидкої цифровізації процесів у ритейлі для підвищення конкурентоспроможності. Процес цифровізації змінює методи ведення бізнесу, що вимагає від ритейлерів нових інвестицій у IT-інфраструктуру і онлайн-платформи.
Екологічна політика	Впровадження зелених технологій та практик, як для підвищення репутації ритейлерів, так і для відповідності європейським стандартам.
Адаптація до викликів та швидких змін	Крім адаптації до постійних викликів, ритейлери мають враховувати актуальні тренди та швидко адаптуватися до змін, включаючи цифровізацію основних торговельно-технологічних процесів, оптимізацію логістики, інтеграцію офлайн та онлайн форматів, розвиток власних торгових марок та аналіз поведінки споживачів для формування клієнтської бази.

Джерело: розроблено авторами на основі [3–5; 9]

ринках ритейлу беззаперечно вимагають відповідних удосконалень управлінського обліку. Серед основних напрямків удосконалення можна виділити наступні: цифровізація процесів та інтеграція сучасних ІТ технологій, адаптація управлінського обліку до завдань

щодо оптимізації ланцюгів поставок, звітування з екологічної стійкості та поглибленого аналізу переваг споживача. Кожний з цих напрямків є окремим предметом для майбутніх досліджень в галузі управлінського обліку на підприємствах роздрібно торгівлі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державна служба статистики України. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібно торгівлі. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.05.2024)
2. Надійна підтримка: скільки українців ритейлери забезпечили роботою та скільки податків із заробітної плати сплатили у 2023 році. URL: <https://rau.ua/novyni/ritejleri-robota-podatktiv-2023/>
3. Наумова Т. А., Кирильєва Л. О., Лемешко Я. І. Трансформація ринку мережевого ритейлу України в умовах глобальних криз та війни. *Економіка і суспільство*. 2023. Вип. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-136>
4. Нові тенденції та виклики: як українські ритейлери будуть адаптувати бізнес в 2023 році. URL: <https://www.ucsc.org.ua/ru/novi-tendencziyi-i-vyklyky-yak-ritejlery-adaptuvaty-mut-biznes-u-2023-roczii/>
5. Олійник Т. І., Іванова М. О. Розвиток ритейлу в Україні. *Молодий вчений*. 2024. Вип. № 1(125). С. 126-129. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-1>
6. Склярчук І. П., Вовк Н. О. Управлінський облік бізнес-процесів в умовах діджиталізації. *Економіка і суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-69>
7. Скрипник С. В., Костенко Ю. О., Курей О. А. Управлінський облік на підприємствах України в умовах кризових явищ. *Економіка і суспільство*. 2023. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-32>
8. СПЕЦВИПУСК. Підсумки та досягнення 2023 року у ритейлі. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_RPWbhKxCW8&ab_channel=%D0%97%D0%90%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%9A%D0%90%D0%9C%D0%98%D0%A0%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%99%D0%9B%D0%A3
9. Степасюк Л. М., Старомінський В. Б. Нові тенденції та виклики вітчизняного продовольчого ритейлу. *Економіка і суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-20>
10. Український ритейл в умовах війни. URL: <https://rau.ua/novyni/merezh-ukraini-22/>
11. Фоміна О. В. Корпоративна звітність про соціальну відповідальність в умовах воєнного стану. *Scientia Fructuosa*. 2023. Вип. № 149(3). С. 44-58. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(149\)04](https://doi.org/10.31617/1.2023(149)04)
12. Deloitte Global Retail Outlook 2024 URL: <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-shared/docs/industries/consumer/2024/global-retail-outlook-2024.pdf>
13. Retail Global Market Report 2023 URL: https://www.reportlinker.com/p06282495/Retail-Global-Market-Report.html?utm_source=GNW

REFERENCES:

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Optovyi ta rozdrubnyi tovarooborot pidpriemstv optovoi ta rozdrubnoi torhivli [State Statistics Service of Ukraine. Wholesale and retail turnover of wholesale and retail trade enterprises.] Available at: <https://ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 04.05.2024)
2. Nadiina pidtrymka: skilky ukraintsv ryteily zabezpechyly robotoiu ta skilky podatktiv iz zarobitnoi platy splately u 2023 rotsi [Reliable support: how many Ukrainians were employed by retailers and how many taxes were paid from wages in 2023.] Available at: <https://rau.ua/novyni/ritejleri-robota-podatktiv-2023/>
3. Naumova T. A., Kyrylieva L. O., Lemeshko Ya. I. (2023) Transformatsiia rynku merezhevoho ryteilu ukrainy v umovakh hlobalnykh kryz ta viiny [Transformation of the network retail market of Ukraine in the conditions of global crises and war]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-136>
4. Novi tendentsii ta vyklyky: yak ukrainski riteily budut adaptuvaty biznes v 2023 rotsi [New trends and challenges: how Ukrainian retailers will adapt business in 2023] Available at: <https://www.ucsc.org.ua/ru/novi-tendencziyi-i-vyklyky-yak-ritejlery-adaptuvaty-mut-biznes-u-2023-roczii/>
5. Oliinyk T. I., Ivanova M. O. (2024) Rozvytok riteilu v Ukraini. Molodyi vchenyi [Retail development in Ukraine]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, vol. 1(125), pp. 126–129. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-1>
6. Skliaruk I. P., Vovk N. O. (2024) Upravlinskyi oblik biznes-protsesiv v umovakh didzhytalizatsii [Management accounting of business processes in conditions of digitization]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-69>

7. Skrypyk S. V., Kostenko Yu. O., Kurei O. A. (2023) Upravlinskyi oblik na pidpriemstvakh ukrainy v umovakh kryzovykh yavlyshch [Management accounting at Ukrainian enterprises in the conditions of crisis phenomena]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-32>
8. SPETsVYPUSK. Pidsumky ta dosiahnennia 2023 roku u riteili [SPECIAL EDITION. Results and achievements of 2023 in retail] Available at: https://www.youtube.com/watch?v=_RPWhbKxCW8&ab_channel=%D0%97%D0%90%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%9A%D0%90%D0%9C%D0%98%D0%A0%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%99%D0%9B%D0%A3
9. Stepasiuk L. M., Staromynskyi V. B. (2024) Novi tendentsii ta vyklyky vitchyznianoho prodovolchoho riteilu [New trends and challenges of domestic food retail]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-20>
10. Ukrainskyi riteil v umovakh viiny. Available at: <https://rau.ua/novyni/merezh-ukraini-22/>
11. Fomina O. V. (2023) Korporatyvna zvitnist pro sotsialnu vidpovidalnist v umovakh voiennoho stanu [Corporate reporting on social responsibility under martial law]. *Scientia Fructuosa*, vol. 149(3), pp. 44–58. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(149\)04](https://doi.org/10.31617/1.2023(149)04)
12. Deloitte Global Retail Outlook 2024 Available at: <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-shared/docs/industries/consumer/2024/global-retail-outlook-2024.pdf>
13. Retail Global Market Report 2023 Available at: https://www.reportlinker.com/p06282495/Retail-Global-Market-Report.html?utm_source=GNW